

**UCHWAŁA NR XLIII/807/22
RADY MIASTA TYCHY**

z dnia 29 września 2022 r.

**w sprawie przyjęcia Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy
w Rodzinie w Tychach na lata 2022-2027**

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt.15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.) w związku z art.6 ust.2 pkt.1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U z 2021 r. poz. 1249), na wniosek Prezydenta Miasta Tychy, po zaopiniowaniu przez Komisję Komisja Porządku Publicznego, Zdrowia, Spraw Społecznych i Samorządowych

Rada Miasta Tychy uchwała:

§ 1

Przyjmuje się Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Tychach na lata 2022-2027 w brzmieniu określonym w załączniku do uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Tychy.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady
Miasta Tychy

Barbara Konieczna

Załącznik do uchwały Nr XLIII/807/22
Rady Miasta Tychy
z dnia 29 września 2022 r.

**PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY
W RODZINIE
ORAZ OCHRONY
OFIAR PRZEMOCY
W RODZINIE
W TYCHACH
NA LATA 2022-2027**

Spis treści

Wstęp.....	2
I. Charakterystyka zjawiska przemocy domowej.....	3
II. Problem przemocy domowej w Tychach.....	8
III. Zasoby instytucjonalne miasta Tychy	18
IV. Cele Programu.....	30
V. Adresaci Programu	30
VI. Realizatorzy Programu	31
VII. Obszary, kierunki i działania Programu	32
1. Profilaktyka i edukacja społeczna	32
2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	34
3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie	38
4. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	42
VIII. Monitoring i sprawozdawczość	43
IX. Finansowanie Programu.....	43
X. Informacja o tworzeniu Programu	43

Wstęp

Głównym aktem prawnym określającym zadania służące przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jest Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o Przeciwdziałaniu Przemocy w Rodzinie, która wprowadza definicję przemocy w rodzinie, precyzuje zadania na poszczególnych szczeblach samorządu terytorialnego, określa zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz wobec osób stosujących przemoc.

Zgodnie z ustawą do zadań własnych gminy należy w szczególności:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Do zadań własnych powiatu należy:

- opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Niniejszy dokument jest kontynuacją działań zawartych w *Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Osób Doznających Przemocy w Rodzinie w Tychach na lata 2016-2021* oraz wpisuje się w założenia *Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie*, który wyznacza podstawowe nurty działań kierowanych do różnych grup odbiorców, takie jak:

- działania uprzedzające: diagnozujące, informacyjne, edukacyjne, kierowane do ogółu społeczeństwa, a także osób pracujących z osobami dotkniętymi przemocą oraz stosującymi przemoc w rodzinie,
- działania interwencyjne: opiekuńcze i terapeutyczne, kierowane do ofiar przemocy w rodzinie oraz pouczające i izolujące, kierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie,
- działania wspierające: psychologiczne, pedagogiczne, terapeutyczne i inne, kierowane do osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- działania korekcyjno - edukacyjne kierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Realizacja Programu, w szczególności w obszarach profilaktyki, ochrony i wsparcia osób dotkniętych przemocą oraz oddziaływań wobec osób stosujących przemoc, jest ukierunkowana

na ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie wśród mieszkańców Tychów i zwiększenie skuteczności podejmowanych działań.

I. Charakterystyka zjawiska przemocy domowej

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie definiuje przemoc w rodzinie jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.¹ Stosowanie przemocy wobec osób najbliższych jest przestępstwem ściganym z urzędu kwalifikowanym z art. 207 ustawy Kodeksu postępowania karnego, który stanowi:

- § 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat;
- § 1a. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą nieporadną ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8;
- § 2. Jeżeli czyn określony w §1 lub §1a połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10;
- § 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 - 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Przemoc² charakteryzuje się tym, że:

- **jest intencjonalna** – stanowi celowe, zamierzone działanie, ukierunkowane na drugiego człowieka. Ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie sobie ofiary,
- **siły są nierównoważne** – sprawca ma przewagę nad osobą pokrzywdzoną: jest silniejszy fizycznie lub psychicznie, lepiej zarabia, ma wyższe wykształcenie, kwalifikacje albo stanowisko, itp. Tym przemoc różni się od konfliktu i agresji. W konflikcie siły są równoważne i następuje „równa” wymiana zdań. Przemoc jest zachowaniem agresywnym, ale nie każda agresja to przemoc, np. 4-letnie dziecko bijące swoją matkę jest agresywne, ale nie stosuje wobec niej przemocy w rozumieniu definicyjnym, bo przewagę ma matka i może się w tej sytuacji obronić. W przemocy sprawca jest na pozycji uprzywilejowanej i to wykorzystuje. Takie wykorzystanie siły

¹ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

² Na podstawie danych zawartych w Informatorze Tyskim Przemoc - umtychy.pl/artukul/7074/tyski -informator-przemoc – dostęp w dniu 5.09.2022

i władzy w sposób, który jest krzywdzący dla innych członków rodziny jest elementem najbardziej znaczącym w przemocy domowej;

- **przewaga sił jest używana do naruszania praw i dóbr** – sprawca wykorzystuje istniejącą lub stworzoną przez okoliczności asymetrię sił i władzy i narusza podstawowe prawa i dobra człowieka, np. prawo do godności, szacunku czy nietykalności cielesnej;
- **powoduje cierpienie, ból i krzywdy moralnych** – sprawca naraża życie i zdrowie ofiary na poważne szkody. U osoby doznającej przemocy pojawia się bezradność i poczucie zależności.

Najczęściej występujące formy przemocy to:

- **przemoc fizyczna** – wszelkie działania polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, np. popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, gryzienie, duszenie, bicie, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy;
- **przemoc psychiczna** – umyślne działania wykorzystujące mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych, np. wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami, wymuszanie i domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, stosowanie gróźb;
- **przemoc seksualna** – wymuszanie niechcianych przez ofiarę zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy, np. wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, sadystyczne formy współżycia seksualnego, wymuszanie pożycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych;
- **przemoc ekonomiczna** – działania prowadzące do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy, np. odbieranie pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zawodowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, odbieranie zarobionych pieniędzy.

Poza wyżej wymienionymi rodzajami przemocy występują również:

- **zaniedbanie** - obejmuje celowe niewykonywanie niezbędnych czynności opiekuńczych i wychowawczych wobec osoby podlegającej opiece przez osobę do tego zobowiązaną (np. z racji władzy rodzicielskiej). Może przyjmować formę przemocy fizycznej (niesprawowanie opieki nad osobą tego wymagającą), przemocy psychicznej (nieokazywanie uczuć, lekceważenie emocjonalne). Wśród zaniedbań można wymienić: niezapewnienie adekwatnego ubioru, niedożywienie, brak dbałości o higienę osobistą osoby podległej, niezapewnienie opieki zdrowotnej, brak zapewnienia potrzeb edukacyjnych, brak zainteresowania ze strony rodziców /opiekunów;
- **cyberprzemoc** - to przemoc z użyciem nowoczesnych technologii, m.in.: wysyłanie obraźliwych wiadomości, agresja słowna, założenie komuś fałszywego konta na portalu społecznościowym,

ośmieszanie na forach internetowych, groźby, upublicznianie upokarzających zdjęć lub filmów, szantażowanie, ujawnianie cudzych sekretów, wykluczenie z grona znajomych, celowe ignorowanie czyjejs działalności w sieci.

Przemoc w rodzinie w większości przypadków nie kończy się na jednorazowym zdarzeniu, przeważnie ma charakter długotrwały. Istnieje bardzo duże prawdopodobieństwo, że osoba, która raz zastosowała przemoc wobec bliskich, zrobi to ponownie. Zachowania o charakterze przemocowym pojawiają się w pewnym schemacie tzw. cyklu przemocy, który składa się z trzech faz:

- **faza narastania** napięcia - osoba stosująca przemoc staje się rozdrażniona, przestaje kontrolować swoją złość i gniew, szuka pretekstu do kłótni, awantury. Osoba doświadczająca przemocy zaczyna jednocześnie szukać możliwości rozładowania sytuacji. Podejmuje próby przeproszenia partnera za swoje zachowanie, uspokajania go, wywiązywania się z wielką starannością ze swoich obowiązków i zachcianek drugiej strony. Zastanawia się co jeszcze może zrobić, aby zapobiec wybuchowi agresji, chce chronić siebie i rodzinę;
- **faza ostrej przemocy** - w tej fazie napięcie, które narastało od jakiegoś czasu, znajduje swój upust. Zachowanie osoby stosującej przemoc jest bardzo nieprzewidywalne i gwałtowne. Dochodzi do wybuchu zachowań agresywnych, które mogą objawiać się biciem pięściami, przedmiotami, kopaniem, grożeniem bronią, ostrymi narzędziami, duszeniem. Często towarzyszy temu agresja słowna. Osoba doświadczająca przemocy ciągle stara się zrobić wszystko, żeby uspokoić sytuację i ochronić siebie i najbliższych. Jednak bez względu na to, jakie działania podejmuje, nie przynosi to oczekiwanego efektu. Skutki użytej przemocy mogą być różne, te fizyczne to m.in. podbite oko, siniaki i otarcia, wybity ząb, połamane kości, obrażenia wewnętrzne, poronienie, a nawet śmierć. Od strony psychologicznej następstwem doznawania przemocy może być apatia, depresja, a nawet samobójstwo. Po zakończeniu wybuchu gniewu osoba doświadczająca przemocy często jest w szoku. Odczuwa wstyd i przerażenie, złość i bezradność.
- **faza miodowego miesiąca** - w momencie, w którym sprawca wyładował już swoje emocje i wie, że przekroczył granice, jego zachowanie zupełnie się zmienia. Zaczyna przeproszać za to co zrobił, deklaruje, że żałuje swojego zachowania, obiecuje, że to już nigdy się nie powtórzy, zaczyna okazywać skruchę, ciepło i miłość. Stara się znaleźć zewnętrzne wytłumaczenia dla swojego zachowania. Osoba doświadczająca przemocy zaczyna wierzyć w tłumaczenia, w to, że przemoc była tylko incydentem. Życie rodziny staje się znowu piękne i pełne nadziei. Jeśli wcześniej osoba doświadczająca przemocy weszła na drogę prawną (złożenie zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa, sprawa rozwodowa itp.) w tej fazie może się wycofać z tych działań, wierząc, że sytuacja wróciła do normy i przemoc już nie powróci. W zdecydowanej większości przypadków, faza miodowego miesiąca jednak mija, cykl zatacza krąg i znowu pojawia się faza narastania napięcia, w końcu przemoc wraca.

W zachowaniu osoby doznającej przemocy można zauważyć występowanie poniższych mechanizmów:

- **syndromu wyuczonej bezradności** – to nabyte przekonanie, poczucie, które ma osoba poszkodowana, że cokolwiek by nie zrobiła - to i tak nie zmieni to jej sytuacji. To stan, który został wytworzony poprzez wielokrotne doświadczenie nieprzyjemnych sytuacji. Osoba ta nie wierzy we własne możliwości zmiany życia i jest zdezorientowana co do swoich uczuć. Dzieje się tak dlatego, że sprawca utrzymuje ją w przekonaniu, że jest słaba, gorsza i sobie nie poradzi. Ten mechanizm często wiąże się z niską samooceną, zależnością ekonomiczną i przekonaniem o „tradycyjnym” podziale ról w rodzinie (matka jest zależna od ojca);
- **syndromu sztokholmskiego** – stan psychiczny, który sprawia, że osoba poszkodowana zaczyna patologicznie odczuwać wdzięczność wobec osoby krzywdzącej. To skutek psychologicznej reakcji na silny stres i rezultat zwrócenia na siebie uwagi prześladowcy w celu wywołania u niego współczucia. Osoba doznająca krzywdy dostrzega nawet minimalne przejawy dobroci sprawcy i zapomina o całych tygodniach upokorzeń, strachu i cierpienia. Podobny mechanizm obronny pojawia się u osób doświadczających przemocy w rodzinie. Są one wdzięczne sprawcom za drobne przywileje, za fazę „miodowego miesiąca”, za chwile spokoju i namiastkę uczucia;
- **zjawiska „prania mózgu”** – pojęcie to wiąże się niejednokrotnie z izolacją, poniżaniem i wyczerpaniem osoby doświadczającej przemocy; to wszystkie działania sprawiające, że osoba pokrzywdzona zachowuje się tak, jak sobie tego życzy sprawca. Te działania łamią wszelkie opory, które przejawia osoba krzywdzona – tak, że staje się bezwolna. To sprawca ustala „reguły gry”, a osoba krzywdzona ma je przyjąć bezkrytycznie. Zjawisko to wiąże się z manipulacją stosowaną wobec osoby pokrzywdzonej. Sprawca doprowadza do tego, że osoba pokrzywdzona sama zrywa kontakty z rodziną i przyjaciółmi oraz skupia swoje myśli i zachowania na osobie sprawcy;
- **lęku przed powtórny zranieniem (tzw. wiktyimizacji)** – osoby pokrzywdzone, by zerwać z przemocą muszą zwrócić się do kogoś o pomoc. Samo omawianie krzywd wywołuje u nich ból. Dlatego mają w sobie bariery: wstydu, lęku przed sprawcą, lęku przed podjęciem konkretnych działań. To te bariery, powodują, że osobom skrzywdzonym trudno jest się wyrwać z przemocowego związku. Nieumiejętne przeprowadzenie pomocy może skutkować tym, że osoba poszkodowana będzie się bała oceny swojego zachowania, że inni nie uwierzą jej, wyśmieją, pomniejszą tragizm jej sytuacji („przemoc karmi się tajemnicą i dochodzi do niej najczęściej, gdy w pobliżu nie ma świadków”);
- **mechanizmu „psychologicznej pułapki”** – im więcej osoba pokrzywdzona „zainwestowała” czasu, energii w związek tym trudniej jej opuścić przemocowego partnera. Czuje się osobiście odpowiedzialna za jakość związku. Często obwinia siebie za wszystko i wierzy, że jeśli bardziej się postara, będzie lepiej. Im więcej się stara, tym trudniej jej zrezygnować. Czasem osoba doświadczająca przemocy błędnie ocenia, że korzyści pozostania w związku przemocowym są większe niż zysk odejścia (np.: jest zależna od partnera i boi się, że nie da rady utrzymać siebie i dzieci).

Przemoc w rodzinie jest niewątpliwie jednym z poważniejszych problemów społecznych, ponieważ wpływa bezpośrednio na sposób funkcjonowania osób i rodzin. Często jest to wpływ destrukcyjny, który prowadzi do rozpadu czy dezintegracji rodziny. Co więcej, wyniki badań podkreślają pozytywną

zależność pomiędzy byciem ofiarą i świadkiem przemocy w dzieciństwie, a byciem ofiarą i sprawcą przemocy w życiu dorosłym³, przez co szkodliwość społeczną przemocy należy uznać za szczególnie wysoką. Przemoc w rodzinie nie jest także zjawiskiem marginalnym. Z najnowszego raportu Światowej Organizacji Zdrowia wynika, że co trzecia kobieta na świecie doświadcza przemocy fizycznej lub seksualnej, najczęściej ze strony partnera lub męża⁴. Ta przemoc zaczyna się bardzo wcześnie: jedna na cztery młode kobiety (w wieku 15-24 lat), które były w związku, już doświadczyły przemocy ze strony intymnego partnera. W wielu wypadkach przemoc kończy się w najbardziej tragiczny sposób. Z danych wynika, że 38% wszystkich zabójstw kobiet popełnianych jest przez ich mężów i partnerów. Skutki przemocy nie ograniczają się jedynie do negatywnego wpływu na stan zdrowia i jakość życia kobiety. Równie ogromne są społeczne i ekonomiczne koszty przemocy. Wywołują one skutki w całym społeczeństwie, lecz to kobiety są nimi najsilniej dotknięte. Mogą cierpieć z powodu izolacji, niezdolności do pracy, utraty zarobków, braku udziału w regularnych zajęciach oraz ograniczonej zdolności do opieki nad sobą i swoimi dziećmi. Destrukcyjne efekty tego zjawiska odczuwają zwłaszcza najmłodszy członkowie rodziny, którzy będąc świadkami przemocy stają się często również jej ofiarami. Dzieci obserwujące przemoc w środowisku domowym często borykają się z problemami emocjonalnymi i trudnościami w szkole. Jako nastolatki częściej nadużywają alkoholu i narkotyków, palą i podejmują ryzykowne zachowania seksualne. W dorosłym życiu natomiast częściej stają się osobami doświadczającymi przemocy lub sami dopuszczają się przemocy wobec partnerki/partnera.

Oszacowanie rzeczywistej skali przemocy w rodzinie – tak na szczeblu globalnym, krajowym, jak i lokalnym – jest jednak niezwykle trudne, bo wiele sytuacji „przemocowych” nie jest ujawnianych w statystykach. Wynika to przede wszystkim z faktu, że do przemocy dochodzi w środowisku zamkniętym, brakuje świadków, osoby doświadczające przemocy ze względu na uwarunkowania społeczne, lęk przed rozpadem związku i strach przed zachowaniem sprawcy obawiają się podjęcia konkretnych kroków i zgłoszenia problemu. Badanie zrealizowane w 2019 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie”⁵ pokazało, że zwiększa się świadomość Polaków na temat zjawiska przemocy w rodzinie, jak i mechanizmów doznawania przemocy. Na poziomie deklaratywnym zdecydowana większość Polaków nie myśli o przemocy w rodzinie w sposób stereotypowy i potrafi zidentyfikować zachowania, które świadczą o występowaniu przemocy. Badanie pokazało, że ok. 85% – 90% Polaków identyfikuje różne sytuacje, które świadczą o występowaniu przemocy, jako nieakceptowalne, co może świadczyć o coraz większej świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie. Nadal jednak około 10% dorosłych osób uznaje różnego rodzaju przemocowe zachowania za normalne. Kobiety i mężczyźni nieco różnią się w tym, jak postrzegają przemoc. W największym stopniu różnice dotyczą stwierdzenia „Rodzice mają prawo bić swoje dzieci”, z którym zgadza się 13% mężczyzn i 5% kobiet.

³ M. Miedzik, J. Godlewska-Szurkowska i J. Rutkowski (współpraca), Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców, 2014, s. 11. W: Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie – raport z badań ogólnopolskich. Wyniki badań WYG PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Pobrane z: <https://www.gov.pl/web/rodzina/diagnozy-zjawiska-przemocy-w-rodzinie> - dostęp w dniu 13.07.2022

⁴ <https://www.who.int/publications/i/item/9789240022256> - dostęp w dniu 13.07.2022

⁵ <https://static.im-g.pl/im/5/26198/m26198755,WYNIKI-BADANIA.pdf> - dostęp w dniu 18.07.2022

Ogólną regułą jest to, że mężczyźni w większym zakresie akceptują dopuszczalność analizowanych w badaniu przejawów przemocy. Najbardziej kontrowersyjna opinia na temat przemocy w rodzinie to stwierdzenie „Ofiary przemocy w rodzinie akceptują swoją sytuację”. W tym przypadku Polacy są podzieleni niemal po równo – ok. 40% zgadza się z tym poglądem i tyle samo osób się nie zgadza, pozostałe osoby nie mają wyrobionego zdania. Osoby, które uważają, że z różnych powodów lepiej nie wtrącać się w życie rodzin dotkniętych przemocą, stanowią około kilkunastu procent ogółu społeczeństwa. Zdaniem ekspertów w praktyce waga tego problemu jest większa, bo ludzie, którzy realnie obserwują przemoc w swoim otoczeniu, rzeczywiście boją się reagować lub też nie wiedzą, co powinni zrobić. Z tego względu działania edukacyjne i kampanie społeczne powinny koncentrować się również na świadkach przemocy i na tym, jak należy reagować w sytuacji bycia świadkiem przemocy.

Działaniami najczęściej podejmowanymi na rzecz pomocy ofiarom są: interwencja, udzielanie schronienia, informacja, edukacja, wsparcie emocjonalne, wsparcie psychologiczne, terapia, pomoc prawna, pomoc pedagogiczna, pomoc materialna.

II. Problem przemocy domowej w Tychach

Opracowanie niniejszego Programu poprzedziło rozpoznanie skali zjawiska przemocy na terenie miasta Tychy w oparciu o dane zawarte w:

- sprawozdaniach Lokalnego Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata: 2016-2021 r.,
- Raportie pt. „Zachowania i postawy społeczne dorosłych mieszkańców Miasta Tychy wobec środków psychoaktywnych i przemocy – II edycja”, 2018 r.,
- Raportie z badań pn. „Picie alkoholu i używanie narkotyków przez młodzież szkolną na terenie Tychów”, 2019 r.
- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Tychy na lata 2021-2027+.

Problem przemocy wśród osób dorosłych

W badaniach zrealizowanych w Tychach w 2014 r. przemoc domowa w ocenie 800-osobowej reprezentacji mieszkańców nie została oceniona jako zauważalny i odczuwalny problem społeczny w mieście⁶. Wówczas najbardziej odczuwalnymi problemami były dla badanych: bezrobocie (48%) i alkoholizm (43,5%), a na trzecim miejscu spadek stopy życiowej mieszkańców (20,6%). Jednak

⁶ *Zachowania i postawy społeczne dorosłych mieszkańców Miasta Tychy wobec środków psychoaktywnych i przemocy*, Grzegorz Gawron, 2014 r.

w drugiej edycji badań⁷ przeprowadzonych w 2018 r. zauważalna przemoc i agresja na ulicach miasta niepokoiła już co piątego ankietowanego (20%), a co szósta osoba wskazała jako problem społeczny tzw. przemoc pospolitą (17,8%). Ponadto jako najbardziej zauważalne i odczuwalne problemy społeczne w Tychach, stosunkowo najwięcej głosów w badaniu z 2018 r. uzyskała kwestia zanieczyszczenia środowiska naturalnego (31,5%), co czwarty respondent uważał, że problemem wymagającym szczególnej uwagi jest bezrobocie (25,6%) często generujące odczuwalny spadek stopy życiowej (21,6%). Niewiele mniejsze niż przemoc zaniepokojenie budziła tyska sytuacja mieszkaniowa (16,6%) oraz alkoholizm wśród mieszkańców (15,8%).

W badaniach z 2018 r. prawie 84% ankietowanych tyszan przyznało, że w ich domach dochodzi do sprzeczek, kłótni lub awantur między domownikami. Oznacza to, że średnio jedynie w co szóstym domu nie zdarzają się sytuacje generujące rodzinne nieporozumienia. Częstotliwość występujących konfliktów jest zróżnicowana i w zdecydowanej większości przypadków dochodzi do nich bardzo rzadko (38,6%) lub co najwyżej kilka razy w miesiącu (30,1%). Jednak pojawianie się awantur domowych raz czy dwa razy w tygodniu lub niemal codziennie deklarował już co piąty ankietowany (18,6%). W porównaniu z wynikami z 2014 r. o 6,2 % wzrosła liczba respondentów, którzy przyznają, że w ich rodzinach dochodzi między domownikami do sprzeczek, kłótni lub awantur. Sami ankietowani zdecydowanie najczęściej stanowią jedną ze stron konfliktów zakłócających funkcjonowanie ich rodzin. Niepokojący jest fakt, że do ponad ¾ rodzinnych awantur dochodzi między respondentami a ich współmałżonkami/partnerami (77,2%). Na drugim miejscu, choć ze znacznie mniejszą częstotliwością wskazań, znalazły się konflikty między badanymi a ich dziećmi (24,1%), a na trzecim – nieporozumienia między współmałżonkami/partnerami ankietowanych a ich dziećmi (14,5%). Dokonując porównania z wynikami z 2014 roku można zauważyć istotny wzrost częstotliwości wskazań występowania rodzinnych nieporozumień między badanymi a ich współmałżonkami/partnerami – gdzie w poprzednim badaniu osiągnęły one poziom 48,9%; konfliktów między badanymi a ich dziećmi – 17,5% w 2014 r. oraz kłótni między współmałżonkami/partnerami a ich dziećmi – 2,6% w 2014 r. Niemal wszystkie przypadki konfliktów rodzinnych opisywanych przez respondentów, wywołują gwałtowne reakcje u osób, których one dotyczą (98,8%). Tylko 8 respondentów z grona osób, które przyznały się w trakcie badania, że w ich domach dochodzi do nieporozumień między domownikami, zapewniło jednocześnie, że sytuacjom tym nie towarzyszą żadne z wyróżnionych aktów przemocy. Biorąc pod uwagę typy aktów przemocy towarzyszących rodzinnym konfliktom można zauważyć, że niemal we wszystkich przypadkach ich przejawami są krzyki (99,1%) i wulgaryzmy (91,7%). Pozostałe formy agresji stosowane są relatywnie rzadziej. Chociaż również w 2014 r. ponad 80% ankietowanych zgłaszających konflikty rodzinne przyznawało, że są one powiązane z aktami przemocy, to jednak skład tej grupy stanowiło niemal o 1/5 mniej ankietowanych. Zdecydowana większość respondentów, bo 92,4% nigdy nie doświadczyło jakiegokolwiek formy przemocy ze strony swoich najbliższych. Niestety jednocześnie co trzynasta badana osoba (7,6%) przyznaje, że znalazła się już w takiej trudnej sytuacji. Trudno jest wyjaśnić

⁷ *Zachowania i postawy społeczne dorosłych mieszkańców Miasta Tychy wobec środków psychoaktywnych i przemocy – II edycja*, Grzegorz Gawron, 2018 r.

widoczny silny rozdźwięk między udziałem wskazań dotyczących omówionego wcześniej występowania aktów przemocy w trakcie konfliktów rodzinnych, a odnotowaną tutaj znacząco niższą częstotliwością takich zachowań. Można jedynie przypuszczać, że wynika on z faktu, iż typy zachowań wyróżnione w pytaniu dotyczącym rodzinnych nieporozumień nie zostały literalnie określone w kwestionariuszu jako akty przemocy, lecz zachowania towarzyszące konfliktom. Ponadto znacząco dominowały wśród nich wskazania krzyków i wulgaryzmów, które mogą być postrzegane przez badanych jako typowe przejawy wzburzenia uczestników konfliktu, a nie akty przemocy.

W porównaniu z wynikami z 2014 r. widoczny jest nieznaczny wzrost udziału ankietowanych deklarujących brak doświadczania jakichkolwiek form przemocy ze strony domowników. Z grupy 61 ankietowanych (7,6% ogółu badanych) zgłaszających w badaniu fakt bycia ofiarą przemocy domowej, jedynie 24 respondentów (39,3%) szukało pomocy u innych osób lub instytucji po zajściu/zajściach tego typu. Wśród potencjalnych adresatów próśb o pomoc dominują członkowie najbliższej rodziny (31,1%), i to właśnie tam respondenci w większości przypadków uzyskują oczekiwane wsparcie (21,3%). Na drugim miejscu w tym rankingu ex aequo uplasowały się instytucje pomocy społecznej oraz przyjaciele/znajomi, do których zwraca się około 20% poszkodowanych i również tam w większości przypadków udzielana jest im satysfakcjonująca pomoc (odpowiednio: 13,1% i 11,5%). Niewiele mniej osób szuka wsparcia wśród funkcjonariuszy policji i/lub straży miejskiej oraz organizacjach pomocowych (każdorazowo 13,1%), gdzie również najczęściej otrzymują wsparcie (9,8%). W porównaniu z 2014 rokiem, wśród ofiar przemocy domowej widoczny jest spadek udziału osób szukających pomocy, bowiem w poprzedniej edycji badania niemal połowa ankietowanych podejmowała takie próby.

95 respondentów (11,9%) potwierdziło znajomość osób krzywdzonych przez domowników. Większość z tych badanych stwierdziła, iż zna jedną lub dwie osoby z takimi problemami (10%). Stosunkowo najczęściej respondenci dysponują taką wiedzą lub podejrzeniami w stosunku do znanych im kobiet (71,6%), a znacznie rzadziej dzieci (24,2%) lub seniorów (24,2%). Co dziesiąty ankietowany z tej grupy twierdzi, że jest mu znana osoba z niepełnosprawnościami, co do której ma podejrzenia, że jest ofiarą przemocy domowej (9,5%). Stosunkowo najrzadziej respondenci deklarowali, że wśród ich znajomych są mężczyźni, wobec których stosowana jest taka przemoc (6,3%). Rozkłady odpowiedzi z 2014 i 2018 roku są do siebie znacznie zbliżone, poza tym, że zwiększyła się nieco liczba respondentów deklarujących brak znajomości osób cierpiących z powodu przemocy domowej.

Prawie co czwarty ankietowany nie reagował na wiadomość lub podejrzenie o stosowaniu przemocy wobec znanych jemu osób, przyjmując założenie, że ewentualna interwencja nie zmieniłaby sytuacji ofiary, a jemu/jej osobiście mogłaby zaszkodzić (15,8%) lub to nie jego/jej osobista sprawa (7,4%). Nie zmienia to jednak faktu, że 43,2% respondentów rozmawiało z ofiarami przemocy, pytając czy potrzebują ich pomocy, a kolejne 34,7% - zawiadamiało ośrodek pomocy społecznej lub urząd miasta o zaistniałej sytuacji. Ponadto co piąta osoba kontaktowała się z policją i/lub strażą miejską, prosząc o właściwą interwencję (20%), a co dziesiąta – odważyła się na bezpośrednią konfrontację

z agresorem stosującym przemoc wobec domowników (10,5%). Dokonując porównania z wynikami z 2014 roku można zauważyć zmiany liczby wskazań poszczególnych odpowiedzi. Niemal dwukrotny wzrost wskazań braku interwencji respondentów na wieść o przemoc domowej stosowanej wobec ich znajomych, tzn. w 2014 r. odsetek ten sięgał 13,5%. Istotnie zmniejszył się również udział deklaracji osobistych interwencji u ofiary (2014 r. = 55,5%) lub agresora (2014 r. = 20,2%) oraz odsetek próśb o właściwą interwencję służb mundurowych (2014 r. = 37,0%). Jedyną pozytywną zmianę odnotowano w przypadku ponad trzykrotnego wzrostu częstotliwości zawiadomień pracowników ośrodka pomocy społecznej (2014 r. = 10,1%).

1/5 ankietowanych tyszan w tym samym badaniu zadeklarowała, że co najmniej jeden raz w życiu padła ofiarą przemocy ze strony obcych osób. Zdecydowanie najczęściej do takich zdarzeń dochodziło w miejscach publicznych, w tym przede wszystkim w środkach komunikacji miejskiej (tj. pociągu, autobusie, trolejbusie, taksówce = 5,3%), na ulicach miasta, poza najbliższą okolicą miejsca zamieszkania badanych (5,1%) lub w jej obrębie (3,8%) oraz w kawiarniach, restauracjach czy dyskotekach (4,6%). W porównaniu do 2014 r. należy podkreślić wzrost ogólnej liczby wskazań dotyczących doświadczania napaści ze strony obcych, tzn. w poprzednim badaniu odsetek ankietowanych składających takie deklaracje wynosił 16%. Jednocześnie zmienił się rozkład miejsc, w których najczęściej dochodzi do napaści. W 2014 r. stosunkowo najczęściej dochodziło do nich w miejscach publicznych, takich jak kawiarnie, restauracje czy dyskoteki (7,1%), na ulicach miasta, poza najbliższą okolicą miejsca zamieszkania badanych (4,9%) lub w jej obrębie (4,6%), oraz w środkach komunikacji miejskiej (tj. pociągu, autobusie, trolejbusie, taksówce = 4,5%).

Problem przemocy wśród nastolatków

Raport z badań z 2019 r. pn. *Picie alkoholu i używanie narkotyków przez młodzież szkolną na terenie Tychów*⁸ wskazuje na wysoki poziom stosowania przemocy, zwłaszcza wśród chłopców. Na podstawie odpowiedzi na pytania o częstotliwość podejmowania zachowań noszących znamiona przemocy wyodrębniono w badaniach kategorię osób zdefiniowaną jako „sprawcy przemocy”. Zaliczono do niej tych respondentów, którzy przyznali, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło im się podejmować choć jedno z następujących zachowań: uczestniczenie w grupie dokuczającej innym; uczestniczenie w grupie, która bije innych; uczestniczenie w grupie, która rozpoczyna bójki z innymi grupami; rozpoczynanie z kimś bójki indywidualnie; kradzież czegoś o wartości co najmniej 100 zł; włamanie się w celu kradzieży; celowe zniszczenie czegoś wartościowego; stosowanie cyberprzemocy. Przemocy dopuściło się aż 62,2% piętnasto-szesnastolatków i 48% starszych chłopców uczestniczących w badaniu. W przypadku dziewcząt analogiczne odsetki były niższe (choć także należy uznać je za wysokie) i wyniosły odpowiednio 50% i 38,2%. Obraz wyłaniający się z badań wydaje się bardzo niepokojący. Proporcje między sprawcami przemocy a tzw. „normalnymi uczniami” wykraczają daleko poza akceptowalny model. W grupie badanych chłopców osoby, które dopuściły się

⁸ Raport z badań pn. „Picie alkoholu i używanie narkotyków przez młodzież szkolną na terenie Tychów” wykonanych na zlecenie urzędu miasta Tychy przez Ogólnopolskie Stowarzyszenie „RoPSAN” - Rodzice Przeciwko Sprzedaży Alkoholu, 2019 r.

jakiegoś aktu przemocy stanowią połowę i więcej badanej populacji. Oznacza to, że zjawiska, które mają charakter patologiczny, stały się w tej grupie czymś powszechnym. Taki wniosek potwierdza fakt, że prawie połowa sprawców przemocy doświadczyło jej także na sobie, czyli było jej ofiarą. Szczegółowe analizy wskazują, że w zdecydowanej większości kategorii doświadczeń związanych z przemocą, jej sprawcami częściej niż dziewczęta byli chłopcy. Najczęstsze formy przemocy podejmowanej przez uczniów, zgodnie z ich deklaracjami to: bycie w grupie dokuczającej innym: wysyłanie do innych osób złośliwych wiadomości na ich temat przez Internet: rozsyłanie przez Internet złośliwych komentarzy na temat innych osób: indywidualne rozpoczynanie bójki: uczestnictwo w grupie, która bije innych: grożenie komuś w Internecie: uczestnictwo w grupie, która rozpoczyna bójki z innymi grupami. Istotny jest także fakt, że ponad 1/3 sprawców przemocy w wieku 15-16 lat (38%) i niemal połowa w wieku 17-18 lat (42%) stwierdziło, iż w roku poprzedzającym badanie było także ofiarami przemocy. Na podstawie odpowiedzi na pytanie dotyczące doświadczenia przemocy przez uczniów wyodrębniono kategorię osób, zdefiniowaną jako „ofiary przemocy”. Zaliczono do niej tych uczniów, którzy przyznali, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło im się doznać przynajmniej jednego z następujących zachowań: bycie dręczonym przez innych; bycie pobitym przez grupę; bycie w grupie atakowanej przez innych; bycie okradzionym z czegoś wartego co najmniej 100 zł; bycie ofiarą kradzieży z włamaniem; doznanie uszczerbku w postaci celowego zniszczenia posiadanej własności; zakup czegoś kradzionego (nieświadomy),otrzymywanie od innych przez Internet lub telefon kom. nieprzyjemnych komentarzy, opinii na własny temat (zdjęć, obrazów) lub otrzymanie informacji, że ktoś rozsyła takie wiadomości, obrazy. Analiza tak zagregowanych danych wskazuje, że odsetek osób, które były ofiarami jakiejś formy przemocy w ostatnim roku przed badaniem był niższy niż odsetek sprawców przemocy.

Skala problemu przemocy

W Tychach z roku na rok spada liczba mieszkańców. Na dzień 1 stycznia 2022 r. na pobyt stały było zameldowanych w mieście 116 710 osób.

Tab. 1: Liczba osób zameldowanych na pobyt stały m. Tychy w l. 2016-2021(stan na 1 stycznia danego roku)

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba osób zameldowanych na pobyt stały m. Tychy	123 223	122 378	121 558	120 680	119 933	118 785

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Tychy

Ze sprawozdań Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego oraz danych z l. 2016-2021 pozyskanych od realizatorów Programu wynika, że w Tychach:

- od 2020 roku spada liczba osób i rodzin, w przypadku których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty”. W ramach realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w l. 2016-2022 działaniami objęto łącznie 5624 osób z 1817 rodzin, z czego najwięcej w 2017 i 2019 r., natomiast najmniej w 2021 roku;

Tab. 2: Liczba osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie objętych działaniami w ramach zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w l. 2016-2021

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie	898	1074	919	975	894	864
Liczba rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie	336	299	287	322	287	286

- od 2018 roku obserwuje się spadek liczby założonych Niebieskich Kart. Najwięcej Niebieskich Kart zostało założonych w 2017 r. – 366, najmniej w 2021 r. – 288. Procedurę wszczynali najczęściej policjanci oraz pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Należy zaznaczyć, że w okresie obostrzeń związanych z COVID 19, nie odnotowano wzrostu liczby wszczynanych procedur Niebieskie Karty. Podkreślić trzeba również, iż pomimo obostrzeń prace w ramach grup roboczych odbywały się na bieżąco a osoby doświadczające przemocy otrzymywały stosowne wsparcie;

Tab. 3: Liczba założonych „Niebieskich Kart” w latach 2016-2021

Instytucja	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Policja	268	306	296	261	255	242
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	30	26	27	28	20	30
Służba Zdrowia	17	12	10	6	11	4
Przedstawiciele oświaty	13	11	13	16	5	12
Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	2	1	2	1	0	0
Nadesłane od innych zespołów interdyscyplinarnych	6	10	4	5	2	0
Ogółem	336	366	352	317	293	288

- liczba powoływanych grup roboczych w ramach działań Zespołu Interdyscyplinarnego od 2018 r. systematycznie spada – analogicznie do liczby wszczętych procedur „Niebieskie Karty”. Najwięcej grup roboczych powołano do działania w 2017 r. – 366, najmniej w 2021 r. – 288;

Tab. 4: Charakterystyka działań Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
liczba posiedzeń MZI	4	4	4	4	4	4
liczba utworzonych grup roboczych	336	366	352	317	293	288
liczba posiedzeń grup roboczych	771	808	742	745	728	662
z udziałem osoby doświadczającej przemocy	105	108	82	107	63	73
z udziałem osoby stosującej przemoc	47	49	34	52	26	24

- problem przemocy w rodzinie nie jest neutralny ze względu na płeć. Dane statystyczne Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego nie pozostawiają wątpliwości: przemocy najczęściej doświadczają kobiety do 60 roku życia – tylko w 2021 r. na 252 osoby doznające przemocy aż 224 stanowiły kobiety, w tym 167 z nich miało poniżej 60 lat;

Tab. 5: Analiza demograficzna osób doznających przemocy w rodzinie w latach 2016-2021

Podział	Osoby doznające przemocy w rodzinie					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Rok						
Kobiety, w tym:	250	297	253	249	240	224
poniżej 60 r.ż.	229	257	198	194	187	167
powyżej 60 r.ż.	21	40	55	55	53	57
Mężczyźni, w tym:	52	40	65	37	25	28
poniżej 60 r.ż.	38	27	23	22	19	22
powyżej 60 r.ż.	14	13	42	15	6	6
Małoletni	34	29	34	31	28	36
Razem	336	366	352	317	293	288

- wśród osób stosujących przemoc w rodzinie zdecydowanie dominują mężczyźni – w 2021 r. aż 238 z 286 osób dopuszczających się przemocy to mężczyźni;

Tab. 6: Liczba osób stosujących przemoc w latach 2016-2021

Podział	Osoby stosujące przemoc w rodzinie					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Rok						
Kobiety	59	31	47	43	39	48
Mężczyźni	270	334	305	273	251	238
Małoletni	7	1	0	1	3	6
Razem	336	366	352	317	293	292

- liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które uczestniczyły w programie korekcyjno-edukacyjnym była najniższa w 2019 roku (6 osób), a w kolejnych dwóch latach wyniosła 10. Mała liczba wynikała z niskiej motywacji osób stosujących przemoc do podjęcia pracy w ramach programu. Większość osób, które we wskazanych latach wzięły udział w programie posiadały postanowienie Sądu zobowiązujące do udziału w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych;

Tab. 7: Udział osób stosujących przemoc w rodzinie w programie korekcyjno- edukacyjnym w latach 2016-2021

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba osób poddanych działaniom w ramach programu korekcyjno-edukacyjnego	12	24	21	6	10	10
Liczba osób, które ukończyły program	8	19	17	5	5	9

- w większości rodzin dotkniętych przemocą występuje problem alkoholowy - liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, będąc pod wpływem alkoholu wynosiła w l. 2019-2021 odpowiednio: 155 – 129 – 127 osób⁹;
- liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie będąc pod wpływem alkoholu, doprowadzonych do:
 - izb wytrzeźwień lub innych tego typu placówek wynosiła w l. 2019-2021 odpowiednio: 81 – 60 – 61;
 - policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych do wytrzeźwienia wynosiła w l. 2019-2021 odpowiednio: 15 – 19 – 20;
- wśród rodzajów przemocy najczęściej występującej w rodzinach zdecydowanie dominowała przemoc fizyczno-psychiczna. Poważnym problemem jest także przemoc psychiczna, której przypadków do 2020 r. było więcej niż tych związanych z przemocą fizyczną. Tylko w 2021 r. przemoc fizyczna miała miejsce częściej niż psychiczna, odnotowano również 2 przypadki przemocy seksualnej. W całym okresie sprawozdawczym zgłoszono 1 przypadek przemocy seksualnej wobec nieletnich – w 2020 roku;

⁹ Dane Komendy Miejskiej Policji w Tychach

Tab. 8: Analiza ze względu na rodzaj przemocy za lata 2016-2021

Rodzaj przemocy	Liczba 2016 r.	Liczba 2017 r.	Liczba 2018 r.	Liczba 2019 r.	Liczba 2020 r.	Liczba 2021 r.
fizyczna	9	23	9	12	27	66
psychiczna	91	92	54	48	70	31
fizyczna i psychiczna łącznie	236	251	289	257	195	189
ekonomiczna	Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych
seksualna	Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych	2
inny rodzaj przemocy	Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych
seksualna wobec nieletnich	0	0	0	0	1	0

- Liczba spraw skierowanych przez Miejski Zespół Interdyscyplinarny w Tychach do Prokuratury do 2018 r. stopniowo malała. W 2019 r. liczba ta wyniosła 17 – to niemal trzykrotny wzrost w stosunku do danych z 2018 roku. W 2020 r. liczba ta spadła do 11 i utrzymała tę samą wartość w 2021 roku. Do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tychach w całym okresie sprawozdawczym z roku na rok kierowano coraz mniej spraw. Spadek ten wynikał z faktu, iż działania te podejmowała w większości Policja. Sprawy kierowała tuż po interwencji, a jeszcze przed rozpoczęciem prac w ramach grup roboczych Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego, w związku z czym nie było zasadności powielania tych działań. Fakt ten odnotowywano w prowadzonej dokumentacji, a nie uwzględniano w poniższych statystykach;

Tabela 9: Liczba spraw skierowanych przez Miejski Zespół Interdyscyplinarny w Tychach do Prokuratury oraz Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (lata 2016-2021)

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba spraw skierowanych do Prokuratury	17	13	6	17	11	11
Liczba spraw skierowanych do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tychach	99	55	39	36	4	18

- Od 2020 r. zaczęła znacząco spadać liczba połączeń wykonywanych na numer Tyskiej Niebieskiej Linii. W 2020 r. przeprowadzono 10 rozmów, w 2021 r. było ich już tylko 6. Łączny, roczny czas połączeń to 58 minut w 2020 r. i 57 minut w 2021 roku. Statystycznie najczęściej rozmówców stanowiły kobiety, a rozmowy najczęściej dotyczyły przemocy, uzależnień oraz „innych problemów”. Tyska Niebieska Linia funkcjonowała do końca 2021 roku. Od 2022 r. potrzebę kontaktu i wsparcia dla osób potrzebujących zapewniają dwie linie telefoniczne funkcjonujące

w ramach Ośrodka Interwencji Kryzysowej.

Tab. 10: Statystyka Tyskiej Niebieskiej Linii w latach 2016-2021

		2016	2017	2018	2019	2020	2021
Łączna liczba rozmów		57	76	38	48	10	6
Płeć rozmówcy	kobieta	43	46	23	32	5	3
	mężczyzna	14	23	12	14	5	3
	dziecko	-	0	0	0	0	0
	głuchy telefon	-	7	3	2	0	0
Dzwoniący	osoba doświadczająca przemocy	22	34	9	21	3	4
	osoba stosująca przemoc	0	0	0	0	0	0
	świadek przemocy	12	10	6	6	1	1
	inni	22	32	23	19	6	1
Problem	przemoc	37	42	15	27	4	5
	uzależnienie	18	10	7	7	1	0
	kłopoty wychowawcze	4	3	1	0	1	0
	rozwód	4	4	0	0	0	0
	inne	13	27	11	8	0	1
Rodzaj przemocy	psychiczna	30	40	15	23	3	4
	fizyczna	19	17	6	10	1	1
	seksualna	3	2	0	3	0	0
	ekonomiczna	5	8	0	0	0	0
	zaniedbanie	3	4	1	1	0	0
Rodzaj rozmowy	informacje i wsparcie	48	61	31	35	6	6
	pomyłka/ żart	8	10	4	11	4	0
	głuchy telefon	1	5	3	2	0	0
Pora dnia	do 14:00	25	40	27	29	10	5
	do 20:00	27	22	9	19	0	1
	do 08:00	5	14	2	0	0	0
Dzień tygodnia	dni robocze	46	64	37	48	10	6
	weekend	11	12	1	0	0	0
Średni czas trwania rozmowy		Ok. 5 min.	Ok. 8 min.	Ok. 7 min.	Ok.7 min.	Ok. 10 min.	Ok. 9,5 min.
Całkowity czas przeprowadzonych rozmów		4 godz., 50 min.	10 godz., 20 min.	4 godz., 40 min.	5 godzin, 35 min.	58 min.	57 min.

Ponadto, w ostatnim (2021) roku sprawozdawczym:

- dokonano 31 zatrzymań sprawców stosujących przemoc w rodzinie - Komenda Miejska Policji – 22, Prokuratura Rejonowa – 9;
- kuratorzy sądowi wystosowali 12 wniosków do sądu o zarządzenie wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności albo o odwołanie warunkowego zwolnienia, a Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej złożył 33 wnioski o wszczęcie postępowania wobec podopiecznych podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie;

- do sądu złożono 12 wniosków o zastosowanie środków zapobiegawczych (zakaz kontaktu wraz ze zbliżaniem – wobec 3 osób; opuszczenie przez sprawcę lokalu - wobec 7 osób; zakaz przebywania w określonych miejscach – wobec 2 osób);
- zastosowano 84 środki zapobiegawcze wobec osób stosujących przemoc w rodzinie;
- Funkcjonariusze Komendy Miejskiej Policji wydali 3 nakazy natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia;
- wobec 25 osób zastosowano dozór policji, w tym: w przypadku 16 osób dozór zastosowano razem z nakazem opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym; wobec 6 osób zastosowano tymczasowe aresztowanie;
- z pomocy w formie pobytu w hostelu skorzystało 19 osób doświadczających przemocy domowej, z pomocy w ramach konsultacji psychologicznych i socjalnych w Ośrodku Interwencji Kryzysowej skorzystało 114 osób doświadczających przemocy w rodzinie;
- 6 dzieci zostało odebranych z rodziny w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie (4 dzieci zostało umieszczonych w rodzinie zastępczej; 2 dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych);
- przesłuchano 106 dzieci w Niebieskim Pokoju.

Przemoc w rodzinie należy rozpatrywać z wielu perspektyw, w szczególności psychologicznej, prawnej, ekonomicznej, społecznej i moralnej. Taka złożoność i specyfika zjawiska przemocy domowej wymaga systemowego podejścia i budowania kompleksowego, interdyscyplinarnego systemu pomocy rodzinie, opartego na współpracy i zaangażowania wielu podmiotów.

III. Zasoby instytucjonalne miasta Tychy

1. Miejski Zespół Interdyscyplinarny w Tychach

Miejski Zespół Interdyscyplinarny miasta Tychy został powołany w celu diagnozowania problemu przemocy w rodzinie, jak również w celu pomocy osobom, rodzinom, grupom problemowym i środowiskom dysfunkcyjnym w przewyżczeniu ich problemów oraz efektywnemu podejmowaniu działań pomocowych i interwencyjnych w momencie zaistniałego problemu, jak również współdziałanie w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z innymi podmiotami oraz rozpowszechnienie informacji o możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym. Zespół Interdyscyplinarny tworzą specjaliści z różnych dziedzin, działających w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W Tychach w skład Zespołu wchodzi przedstawiciele: Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Wydziału Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miasta, Prokuratury Rejonowej, Sądu Rejonowego, Komendy Miejska Policji, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, służby zdrowia, organizacji pozarządowych.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie umożliwia tworzenie w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego grup roboczych zajmujących się przypadkami występowania przemocy w rodzinie. W Tychach pracę grup roboczych organizują koordynatorzy - pracownicy socjalni Ośrodka Interwencji Kryzysowej. Koordynatorzy do prac w ramach grup roboczych zapraszają specjalistów, którzy wspólnie z osobą doświadczającą przemocy ustalają plan pracy i sposoby jego realizacji. Ustalają też zasady monitorowania sytuacji rodziny dotkniętej przemocą w rodzinie. W razie potrzeby kierują sprawy do Prokuratury czy Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Pracują również z osobą, wobec której istnieje podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie, w szczególności informują o konsekwencjach popełnianych czynów, motywują do udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, przekazują informacje o koniecznych do zrealizowania działaniach w celu zaprzestania stosowania przemocy w rodzinie.

Obsługę organizacyjno-techniczną Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego w Tychach zgodnie z Ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zapewnia Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej z siedzibą przy ul. Budowlanych 59. Prace w ramach grup roboczych koordynowane są w Ośrodku Interwencji Kryzysowej MOPS w Tychach przy ul. Nowokościelnej 27.

Kompleksowe podejście do zagadnienia przeciwdziałania przemocy w rodzinie, duża liczba instytucji, które w interdyscyplinarny sposób zajmują się zjawiskiem przemocy domowej, wpływa na szybkość interwencji i skuteczność podejmowanych działań pomocowych.

2. Ośrodek Interwencji Kryzysowej

Ośrodek Interwencji Kryzysowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tychach jest całodobową jednostką organizacyjną zapewniającą pomoc osobom znajdującym się w stanie kryzysu. Do zadań Ośrodka należy:

- zapewnienie specjalistycznej pomocy dla osób i rodzin w sytuacji kryzysu w ramach interwencji kryzysowej,
- udostępnianie i organizowanie pobytu w mieszkaniach chronionych treningowych, które znajdują się w Ośrodku,
- upowszechnianie wiedzy na temat interwencji kryzysowej oraz podejmowanie działań o charakterze profilaktycznym, mogących wpłynąć na rozwijanie w społeczności wiedzy i umiejętności, umożliwiających przezwyciężenie trudnej sytuacji życiowej,
- prowadzenie interdyscyplinarnych działań na rzecz klientów we współpracy z innymi instytucjami pomocowymi lub organizacjami społecznymi.

Ośrodek dysponuje 30 miejscami noclegowymi, w tym 27 w hostelu interwencyjnym i 3 w mieszkaniach chronionych treningowych.

Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej osób i rodzin oraz umiejętności samodzielnego funkcjonowania w środowisku, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Pomoc Ośrodka adresowana jest do mieszkańców miasta, którzy znajdują się w sytuacjach zagrażających zdrowiu lub życiu, między innymi doświadczają przemocy, podejmują próby samobójcze, zmagają się z kryzysem związanym z utratą bliskiej osoby, rozwodem, konfliktami rodzinnymi, przewlekłym stresem, czy przeżywają nagłe zmiany w swoim życiu spowodowane chorobą, utratą pracy czy innymi kryzysami, które destabilizują codzienne funkcjonowanie. Udzielana pomoc ma charakter interdyscyplinarny. Współpraca przedstawicieli instytucji pomocowych zaangażowanych w pracę z osobą czy rodziną pozwala na lepsze rozeznanie sytuacji i udzielenie pomocy adekwatnej do potrzeb.

Formy pomocy realizowane w Ośrodku

➤ Wsparcie psychologiczne:

Indywidualne i rodzinne poradnictwo psychologiczne

Zadaniem pomocy psychologicznej jest zapewnienie osobom w kryzysie wsparcia emocjonalnego i pomoc w odzyskaniu poczucia bezpieczeństwa, a przede wszystkim przywrócenie równowagi psychicznej oraz umiejętności samodzielnego radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych. Konsultacje mają formę osobistych spotkań indywidualnych lub rodzinnych, jak również mogą odbywać się w formie zdalnej – telefonicznie;

Grupowe formy wsparcia

Grupa wsparcia daje możliwość porozmawiania i spotkania z osobami, które znajdują się w podobnej sytuacji, podzielenia się własnym doświadczeniem, otrzymania wsparcia emocjonalnego oraz wiedzy jak radzić sobie w trudnych momentach życia. Podczas spotkań uczestnicy mają możliwość odkryć własne zasoby, wzmocnić poczucie swojej wartości i nabrać sił do podjęcia istotnych zmian w życiu.

➤ Wsparcie socjalne

W ramach wsparcia socjalnego pracownicy udzielają niezbędnych informacji o dostępnych na terenie miasta formach pomocy, świadczą pracę socjalną dla mieszkańców Ośrodka Interwencji Kryzysowej. Ponadto prowadzą pracę w oparciu o diagnozę sytuacji osoby czy rodziny, opracowują plan pomocy uzależniony od indywidualnej sytuacji klientów, pomagają osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających realizacji tego celu.

➤ Pobyt w hostelu

Hostel przeznaczony jest dla osób i rodzin, które ze względu na sytuację zagrażającą zdrowiu lub życiu nie mogą pozostać w dotychczasowym miejscu zamieszkania. Hostel działa całodobowo. Dysponuje 27 miejscami noclegowymi. Praca z osobami przebywającymi w hostelu ma na celu pomoc w zażegnaniu kryzysu poprzez uruchomienie zasobów wewnętrznych i zewnętrznych, a tym samym jak najszybsze usamodzielnienie się. Mieszkańcom oferowany jest dostęp do pomocy psychologicznej i wsparcia socjalnego.

➤ **Pobyt w mieszkaniach chronionych treningowych**

Mieszkania chronione treningowe są formą pomocy skierowaną do mieszkańców hostelu, którzy podjęli współpracę z pracownikami Ośrodka, doprowadzili do złagodzenia swojej sytuacji kryzysowej i pod opieką specjalistów są gotowi podjąć starania do prowadzenia samodzielnego życia. W takich mieszkaniach zapewnia się podopiecznym usługi bytowe, podejmuje działania w kierunku rozwijania i utrwalania samodzielności, sprawności w zakresie samoobsługi czy pełnienia ról społecznych. Ośrodek Interwencji Kryzysowej dysponuje dwoma mieszkaniami chronionymi treningowymi przeznaczonymi dla 3 osób.

➤ **Szkolenia i warsztaty dla pracowników tyskich instytucji działających na rzecz rodziny**

Interdyscyplinarna forma pomocy osobom w stanie kryzysu wymaga od osób pomagających odpowiedniej wiedzy i umiejętności. Szkolenia organizowane przez Ośrodek, skierowane do pracowników instytucji działających na rzecz rodziny, mają na celu dostarczenie i doskonalenie wiedzy potrzebnej do udzielania wsparcia w kryzysie, w tym również w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie, aby udzielana pomoc mogła być świadczona w sposób bardziej efektywny.

➤ **Upowszechnianie wiedzy na temat interwencji kryzysowej**

Organizowanie warsztatów dla mieszkańców Tychów oraz upowszechnianie materiałów informacyjnych na temat interwencji kryzysowej ma na celu wyposażenie w wiedzę potrzebną do reagowania w sytuacji kryzysu oraz informowanie o dostępnych miejscach udzielania pomocy.

➤ **Koordinowanie prac grup roboczych Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego**

W Tychach pracę grup roboczych Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego organizują koordynatorzy grup roboczych - pracownicy socjalni Ośrodka Interwencji Kryzysowej. W Ośrodku koordynowane są prace związane z procedurą „Niebieskie Karty” i udzielaniem wsparcia w związku z przemocą w rodzinie.

3. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tychach realizuje program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne wobec osób stosujących

przemoc w rodzinie mają na celu powstrzymanie osoby stosującej przemoc w rodzinie przed dalszym stosowaniem przemocy, rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia w rodzinie, uznanie przez osobę stosującą przemoc w rodzinie swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy. Ponadto w ramach programu podejmowane są działania zmierzające do kształtowania umiejętności w zakresie wychowania dzieci bez używania przemocy w rodzinie, zdobycia wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie i umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez używania przemocy.

Program realizowany jest w ramach zajęć grupowych. Zgodnie z zaleceniami dotyczącymi opracowania i realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie na terenie województwa śląskiego na rok 2022 rekomenduje się, żeby czas trwania programu wynosił około 60 godzin.

4. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach działań w obszarze przemocy:

- wszczyna procedurę „Niebieskie Karty”,
- informuje o możliwościach podjęcia terapii w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom,
- informuje o możliwości udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- informuje o możliwości udziału w terapii grupowej dla ofiar przemocy w rodzinie,
- powiadamia odpowiednie instytucje o istnieniu problemu przemocy w rodzinie z równoczesną prośbą podjęcia stosownych działań wraz z monitorowaniem rodziny.

5. Komenda Miejska Policji w Tychach

W strukturach Komendy Miejskiej Policji (KMP) w Tychach istnieje Wydział Prewencji, którego funkcjonariusze są przede wszystkim głównymi realizatorami procedury „Niebieskie Karty”. Naczelnik Wydziału Prewencji jest członkiem Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego, a policjanci Referatu Patrolowo-Interwencyjnego, pełnią służby zewnętrzne na terenie miasta Tychy i przeprowadzają interwencje dotyczące także przemocy domowej. Policjanci Rewiru Dzielnicowych Wydziału Prewencji również w ramach służby przeprowadzają interwencje dotyczące przemocy domowej, ale przede wszystkim uczestniczą w pracach grup roboczych. Czynności w ramach prowadzonych postępowań przygotowawczych dotyczących przestępstw przeciwko rodzinie i opiece realizują policjanci Wydziału Kryminalnego Komendy Miejskiej Policji w Tychach.

6. Kuratorzy Sądowi

W I Zespole Kuratorskiej Służby Sądowej Wykonującym Orzeczenia w Sprawach Karnych w Sądzie Rejonowym w Tychach zatrudnionych jest 11 kuratorów zawodowych, z którymi współpracuje 16 kuratorów społecznych. Kadra kuratorów zawodowych jest profesjonalnie przygotowana do pracy z osobami doznającymi i stosującymi przemoc oraz stale podnosi swoje kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach i konferencjach. Kuratorzy społeczni posiadają niezbędną wiedzę w tym zakresie, również doskonaląc swoje kwalifikacje w większości w ramach działań finansowanych ze środków miasta Tychy. Kuratorzy społeczni czynności w terenie i dokumentację dozorową wykonują pod nadzorem kuratorów zawodowych, na których spoczywa odpowiedzialność podejmowania decyzji w prowadzonych dozorach, w tym wnioskowania do sądu w przedmiocie nałożenia na skazanych dodatkowych obowiązków w trybie art. 72 kk. lub zarządzenia wykonania zawieszony kary pozbawienia wolności w trybie art. 75 kk.

W II Zespole Kuratorskiej Służby Sądowej Wykonującym Orzeczenia w Sprawach Rodzinnych i Nieletnich w Sądzie Rejonowym w Tychach zatrudnionych jest 9 kuratorów zawodowych, z którymi współpracuje 68 kuratorów społecznych. Kuratorzy rodzeni sprawują nadzory opiekuńcze nad rodziną, nad osobą nieletnią oraz wobec osoby zobowiązanej do podjęcia leczenia odwykowego, gdzie często nadzorowani to sprawcy, bądź ofiary przemocy. Kuratorzy społeczni, podejmując czynności w terenie i dokumentując prowadzenie nadzoru, pozostają w swojej pracy pod nadzorem kuratorów zawodowych, na których spoczywa odpowiedzialność podejmowania decyzji w prowadzonych nadzorach, w tym informowania sądu rodzinnego, zawiadomienia Prokuratury czy Policji.

W sprawach związanych z przemocą domową praktykuje się przekazanie informatora osobom pokrzywdzonym przestępstwem przemocy w rodzinie oraz udzielanie pomocy prawnej osobom, które są stronami postępowania. Dodatkowo systematycznie i na bieżąco kuratorzy rozdysponowują przekazane przez Urząd Miasta ulotki rodzinom w związku z wykonywanymi dozorami z art. 207 oraz w innych sprawach, gdzie diagnozowany jest problem przemocy. Kuratorzy współpracują ze środowiskiem lokalnym w związku z realizacją Krajowych i Gminnych Programów Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, są uczestnikami zespołów interdyscyplinarnych oraz grup roboczych. Stale współpracują z realizatorami programu korekcyjno – edukacyjnego, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej (głównie pracownikami socjalnymi oraz asystentami rodziny), Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej, Policją, Prokuraturą Rejonową, placówkami terapeutycznymi, np. Poradnią Leczenia Uzależnień MENS SANA, Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz innymi instytucjami i stowarzyszeniami. Ponadto w ramach Tygodnia Pomocy Ofiarom Przemocy kuratorzy udzielają informacji i pomocy prawnej.

7. Sąd Rejonowy w Tychach

Do zasobów Wydziału II Karnego Sądu Rejonowego w Tychach należą sędziowie orzekający oraz pracownicy wydziału (kierownictwo, sekretarze sądowi oraz asystenci sędziego), którzy mają bezpośredni kontakt zarówno z osobami stosującymi przemoc w rodzinie jak i z osobami doznającymi przemocy.

Do zasobów rzeczowych natomiast należą niewątpliwie Kodeks Karny wskazujący wymiar oraz rodzaj kary, na który można skazać sprawcę przestępstwa oraz środki zapobiegawcze i karne. Wydział dysponuje również systemem informatycznym SAWA gdzie rejestrowane są wszystkie sprawy, z zaznaczeniem daty i rodzaju popełnionego przestępstwa, liczby oskarżonych, pokrzywdzonych, ich danych personalnych i innych szczegółowych informacji dotyczących sprawy – służący m.in. do gromadzenia danych statystycznych prowadzonych spraw. Ponadto w Biurze Obsługi Interesantów oraz sekretariacie Wydziału dostępne są broszury informacyjne dotyczące praw pokrzywdzonych różnymi przestępstwami oraz programów profilaktycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

8. Placówki oświatowe

Często osobami pierwszego kontaktu, które dowiadują się o występowaniu problemu przemocy jest nauczyciel/wychowawca oraz pedagog szkolny. W ramach swoich zadań szkoły:

- realizują działania profilaktyczne kierowane do całej społeczności szkolnej mające na celu podnoszenie wiedzy prawnej z zakresu przemocy w rodzinie,
- realizują pogadanki i prelekcje dla uczniów i ich rodziców prowadzone przez wychowawców, pedagogów szkolnych, policję, straż miejską dotyczące konsekwencji wynikających ze stosowania przemocy w rodzinie,
- przekazują informację na temat procedury „Niebieskie Karty”,
- upowszechniają informacje na temat poradnictwa rodzinnego, prawnego, psychiatrycznego, pomocy psychologiczno - pedagogicznej,
- organizują spektakle profilaktyczne,
- współpracują z instytucjami działającymi w zakresie przeciwdziałania przemocy.

9. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

Poradnia udziela pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży oraz ich rodzicom. Osoby doświadczające przemocy w rodzinie mogą znaleźć tutaj wsparcie konsultacyjne i terapeutyczne. W ramach poradnictwa uzyskać mogą wiedzę poszerzającą kompetencje i umiejętność szukania pomocy. Pracownicy poradni prowadzą także szereg działań profilaktycznych – zajęcia w klasach szkolnych, warsztaty dla rodziców rozwijające samoświadomość i umiejętności wychowawcze oraz komunikacyjne, grupy wsparcia.

10. Placówki ochrony zdrowia

Obowiązek przeciwdziałania przemocy nałożyła na pracowników medycznych znowelizowana w 2010 r. ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Przedstawiciele ochrony zdrowia, będąc niejednokrotnie pierwszymi osobami, które dowiadują się o przemocy w rodzinie zostali zobowiązani do uczestnictwa w podejmowaniu decyzji o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty”. Zjawisko przemocy domowej kwalifikuje się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi. Przedstawiciele ochrony zdrowia przy pierwszym kontakcie mogą rozpoznać i zaobserwować urazy, które powstały w wyniku przemocy fizycznej lub zdiagnozować dolegliwości psychosomatyczne wskazujące na stosowanie przemocy psychicznej.

W dziedzinie pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej, oprócz zadań podstawowych, takich jak np. udzielenie pomocy medycznej, istotne jest:

- rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy, szczególnie gdy osoby doznające przemocy bądź świadkowie próbują to ukryć,
- przeprowadzanie rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania,
- informowanie osób doświadczających przemocy o możliwościach szukania pomocy,
- informowanie na temat procedury „Niebieskie Karty”,
- wystawienie na prośbę poszkodowanego zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach,
- informowanie ofiar o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji, w przypadku stwierdzenia takiej konieczności lub na prośbę poszkodowanych powiadamianie innych służb, np. pomocy społecznej, Policji, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- w przypadku stwierdzenia podczas badania lub podejrzenia popełnienia przestępstwa, np. śladów ciężkiego uszkodzenia ciała, podejrzanych oparzeń, wykorzystania seksualnego, powiadomienie organów ścigania.

11. NZOZ MENS SANA Ośrodek Pomocy Psychologicznej Profilaktyki i Leczenia Uzależnień

NZOZ MENS SANA prowadzi Poradnię Terapii Uzależnień oraz Oddział Dzienny Terapii Uzależnień. Pomoc udzielana jest bezpłatnie, w ramach umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia lub w ramach programów realizowanych na zlecenie Urzędu Miasta Tychy. Do ośrodka mogą zgłaszać się po pomoc osoby uzależnione i członkowie rodzin osób uzależnionych. Często są to osoby dotknięte przemocą w rodzinie lub same stosujące przemoc. Wśród osób uzależnionych są osoby zarówno z jednej, jak i z drugiej grupy. Co więcej, problematyka przemocy powtarza się pokoleniowo, pozostawia traumy w psychice, nierzadko wymagające dalszej psychoterapii.

W ramach ośrodka z profesjonalnej pomocy terapeutycznej mogą skorzystać zarówno członkowie rodzin osób uzależnionych doświadczający przemocy, jak i osoby uzależnione, które przemoc stosują. Oferowana pomoc to konsultacje indywidualne (psychologiczna, lekarska), wsparcie psychologiczne,

założenie „Niebieskiej Karty”, współpraca z innymi instytucjami oraz programy terapeutyczne i treningi zachowań konstruktywnych, np. asertywności, radzenia sobie ze złością.

W NZOZ MENS SANA zatrudnionych jest 11 terapeutów (psychologów, specjalistów psychoterapii uzależnień, psychoterapeutów) oraz 2 lekarzy psychiatrów¹⁰. Zespół terapeutyczny ośrodka stale podnosi swoje kompetencje uczestnicząc w licznych szkoleniach i konferencjach.

12. Stowarzyszenie „Trzeźwość Życia”

Stowarzyszenie „Trzeźwość Życia” w Tychach prowadzi działania dla ofiar przemocy w zakresie pomocy:

- psychologicznej dla osób dorosłych doświadczających przemocy,
- pedagogicznej dla dzieci doświadczających przemocy,
- prawnej z zakresu prawa rodzinnego, cywilnego i karnego.

Powyższe zadania realizowane są przez psychologa, prawnika oraz pedagoga. Konsultanci zajmujący się tematyką przemocy, jej mechanizmami, skutkami i długotrwałymi szkodami posiadają wieloletnie doświadczenie w tym obszarze i biorą udział w profesjonalnych szkoleniach. Zainteresowanie tą formą działalności jest bardzo duże i rośnie z roku na rok, co świadczy o tym, że zwiększa się świadomość zarówno osób doświadczających przemocy, które coraz częściej szukają pomocy i wsparcia, jak i najbliższego otoczenia tych osób, które również reaguje na przemoc.

13. Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miasta Tychy

Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miasta Tychy prowadzi działania informacyjno - edukacyjne w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Na stronie internetowej miasta pod adresem umtychy.pl/przeciwdzialanie-przemocy znajdują się m.in.: baza teleadresowa podmiotów prowadzących zadania z zakresu przemocy domowej, wykaz instytucji, do których można się zwrócić z prośbą o pomoc oraz publikacja *Informator Tyski – Przemoc* zawierający przydatne informacje mogące pomóc w sytuacji zetknięcia się z problemem przemocy. Informator został również wydany w wersji drukowanej i jest dostępny między innymi w miejskich instytucjach.

Począwszy od 2016 roku Urząd Miasta Tychy uczestniczy w ogólnoświatowej kampanii *19 dni Przeciwko Przemocy i Krzywdzeniu Dzieci i Młodzieży*, którą zainicjowała szwajcarska fundacja Women’s World Summit Foundation (WWSF). Celem kampanii jest budowanie prawidłowych postaw wobec przemocy i wyposażanie mieszkańców w narzędzia niezbędne do szukania pomocy, a jej symbolem jest pomarańczowa wstążka - znak sprzeciwu wobec działań krzywdzących dzieci i młodzieży. Co roku w okresie 1-19 listopada do akcji włączają się miejskie instytucje, placówki oświatowe oraz organizacje pozarządowe, prowadząc warsztaty, prelekcje, wykłady oraz działania profilaktyczne dla dzieci, młodzieży, rodziców czy nauczycieli.

Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia co roku organizuje również zjazdy profilaktyczne,

¹⁰ Stan na dzień 25.08.2022 r.

podczas których odbywają się wykłady i warsztaty prowadzone przez ekspertów działających m.in. w obszarze przeciwdziałania przemocy, których celem jest wzmacnianie oraz podnoszenie kompetencji zawodowych realizatorów Programu.

PROCEDURA „NIEBIESKIE KARTY”

Procedura „Niebieskie Karty”¹¹ obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Zgodnie z § 2 pkt. 1 Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” wszczęcie procedury następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta - A” przez przedstawicieli następujących podmiotów: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia. Interdyscyplinarne podejście do realizacji procedury „Niebieskie Karty” ma na celu zintensyfikowanie działań wszystkich służb na rzecz poprawy sytuacji osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. W sytuacji podejrzenia występowania przemocy w rodzinie (np. w konsekwencji interwencji policji, stwierdzenia przez lekarza uszkodzeń ciała, spotkania dziecka z pedagogiem itp.) przedstawiciel wymienionych powyżej służb wypełnia formularz „A” Niebieskiej Karty, gromadzący informacje o okolicznościach zdarzenia. Co ważne, nie wymaga to zgody poszkodowanego. Po wypełnieniu formularza „A” osobie pokrzywdzonej (lub rodzicowi/opiekunowi) przekazuje się formularz „B” Niebieskiej Karty, stanowiący pouczenie.

W drugim etapie osobę poszkodowaną zaprasza się na spotkanie grupy roboczej. Na posiedzeniu opracowuje się indywidualny plan pomocy oraz wypełnia formularz „C” Niebieskiej Karty. Co ważne, niestawienie się osoby doznającej przemocy nie powoduje wstrzymania prac zespołu. Przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego zaprasza także na spotkanie grupy roboczej osobę, co do której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie w celu m.in.: poinformowania jej o konsekwencjach stosowania przemocy, zmotywowania do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych, przeprowadzenia rozmowy pod kątem nadużywania alkoholu i środków odurzających. Ważne, że spotkania ze sprawcą i osobą doznającą przemocy nigdy nie odbywają się w tym samym miejscu i czasie. Zakończenie procedury następuje w przypadku zaprzestania dalszego stosowania przemocy, zrealizowania indywidualnego planu pomocy lub stwierdzeniu braku zasadności podejmowanych działań.

O zakończeniu procedury powiadamia się podmioty, które brały udział w działaniach. Co istotne, procedura „Niebieskie Karty” realizowana jest niezależnie od innych rodzajów postępowań, np.: karnego, rodzinnego czy cywilnego. Przedstawiciele tych podmiotów współpracują ze sobą i przekazują informacje o podejmowanych czynnościach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego, który zwołuje posiedzenie zespołu lub grupy roboczej w celu jak najszybszego

¹¹ Na podstawie danych zawartych w Informatorze Tyskim Przemoc - umtychy.pl/artukul/7074/tyski -informator-przemoc – dostęp w dniu 5.09.2022

udzielenia pomocy poszkodowanym. Warto zaznaczyć, że w ramach procedury „Niebieskie Karty” Zespół Interdyscyplinarny, bądź grupa robocza na podstawie art.12 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz na podstawie art. 304 § 2 kodeksu postępowania karnego zawiadamia prokuraturę lub policję o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na podstawie art. 12a nadaje uprawnienie związane z procedurą postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą. Decyzję tę podejmuje pracownik socjalny wspólnie z funkcjonariuszem policji, a także lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką. Kolejnym przykładem działań podejmowanych zgodnie z zasadą niesienia profesjonalnej pomocy jest systematyczny monitoring sytuacji w rodzinie. Dzięki temu możliwa jest weryfikacja, kontynuacja wsparcia oraz ciągła aktualizacja planu pomocy.

Dane służb, instytucji i organizacji pozarządowych mogących udzielić wsparcia osobom doświadczającym przemocy w rodzinie przedstawia poniższa tabela.

Tab. 11: Wykaz podmiotów prowadzących zadania z zakresu przemocy domowej

INSTYTUCJA	ZADANIA W ZAKRESIE PRZEMOCY
<p>Komenda Miejska Policji Tychy, al. Bielska 46 tel. 47 855 12 00 47 855 12 55 47 855 12 66 47 855 13 51 Rewir Dzielnicowych fax 47 855 12 44 tychy.slaska.policja.gov.pl</p>	<ul style="list-style-type: none"> - interwencja - zatrzymanie sprawców przemocy domowej stwarzających zagrożenie dla życia bądź zdrowia - wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko osobie stosującej przemoc i podjęcie działań prewencyjnych - nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia - zakaz zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia
<p>Ośrodek Interwencji Kryzysowej Tychy, ul. Nowokościelna 27 tel. 32 227 05 75 887 468 793 oik@mops.tychy.pl</p>	<ul style="list-style-type: none"> - interwencja kryzysowa - pomoc psychologiczna dla osób doświadczających przemocy - grupowe formy wsparcia dla osób doświadczających przemocy - schronienie dla osób doświadczających przemocy będących w kryzysie (Hostel jest czynny całodobowo)
<p>Prokuratura Rejonowa w Tychach Tychy, ul. Wojska Polskiego 8 tel. 48 788 23 00 tychy@katowice.po.gov.pl</p>	<ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie postępowań przygotowawczych z zakresie przemocy w rodzinie, - popieranie kierowanych w tych sprawach aktów oskarżenia przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego i kierowanie, w razie konieczności, środków zaskarżenia, - prowadzenie tzw. działalności „pozakarnej” - m.in. inicjowanie postępowań sądowych przed sądem rodzinnym i cywilnym, a dot. zwłaszcza uregulowania sytuacji małoletnich dzieci w rodzinach, gdzie stwierdzono wystąpienie przemocy w rodzinie

<p>Stowarzyszenie „Trzeźwość Życia” Tychy, ul. Nałkowskiej 19 tel. 32 720 52 42 (pn.-pt. w godz. 10:00-16:00)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - konsultacje psychologiczne - udział w grupie wsparcia dla osób doświadczających przemocy i współzależnionych - bezpłatne konsultacje prawne
<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Tychy, al. Budowlanych 59 tel. 32 323 22 61 32 323 22 62 32 323 22 63</p>	<ul style="list-style-type: none"> - działania korekcyjno - edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie
<p>Miejski Zespół Interdyscyplinarny w Tychach Tychy, al. Budowlanych 59 tel. 32 323 22 61 32 323 22 62 32 323 22 63</p>	<ul style="list-style-type: none"> - diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie - pomoc osobom, rodzinom, grupom problemowymi środowiskom dysfunkcyjnym w przewycięzeniu ich problemów - efektywne podejmowanie działań pomocowych i interwencyjnych w momencie zaistniałego problemu - współdziałanie z innymi podmiotami przy rozwiązywaniu problemu i przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie - rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym
<p>Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Tychy, al. Niepodległości 49 tel. 32 776 35 09</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” - informowanie o możliwościach podjęcia terapii w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom - informowanie o możliwości udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie - informowanie o możliwości udziału w terapii grupowej dla ofiar przemocy w rodzinie - powiadomienie odpowiednich instytucji o istnieniu problemu przemocy w rodzinie z równoczesną prośbą podjęcia stosownych działań wraz z monitorowaniem rodziny
<p>NZOZ MENS SANA Ośrodek Pomocy Psychologicznej Profilaktyki i Leczenia Uzależnień Tychy, ul. Bukowa 20 tel. 32 327 51 83 605 637 072</p>	<ul style="list-style-type: none"> - konsultacja psychologiczna - konsultacja psychiatryczna - pomoc psychologiczna dla osób doświadczających przemocy w rodzinie - terapia dla osób uzależnionych - terapia dla osób z problemem uzależnienia w rodzinie
<p>Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Tychy, ul. Andersa 16 tel. 32 227 23 92 513 032 811 ppp@oswiata.tychy.pl ppptychy.edu.pl</p>	<ul style="list-style-type: none"> - grupa wsparcia dla matek doznających przemocy - bezpłatne wsparcie dla dzieci i młodzieży do ukończenia szkoły ponadpodstawowej oraz ich rodziców doświadczających przemocy
<p>Placówki ochrony zdrowia</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy - przeprowadzanie rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form

	<p>przemocy i częstotliwości jej występowania</p> <ul style="list-style-type: none">- informowanie ofiar o możliwościach szukania pomocy- wystawienie na prośbę poszkodowanego zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach- informowanie ofiar o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji, w przypadku stwierdzenia takiej konieczności lub na prośbę poszkodowanych powiadamianie innych służb np. pomocy społecznej, policji, Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych- w przypadku stwierdzenia podczas badania lub podejrzenia popełnienia przestępstwa, np. śladów ciężkiego uszkodzenia ciała, podejrzanych oparzeń, wykorzystania seksualnego, powiadomienie organów ścigania
<p>NIEBIESKA LINIA Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie</p> <p>Całodobowa infolinia: 800 120 002 niebieskalinia@niebieskalinia.info</p>	<p>- wsparcie, pomoc psychologiczną, informacje o możliwościach uzyskania pomocy</p>

(dane na dzień: lipiec 2022 r.)

IV. Cele Programu

Cel główny:

Ograniczenie występowania zjawiska przemocy w rodzinie wśród mieszkańców poprzez zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Tychach.

Cele szczegółowe:

Cel 1: prowadzenie działań profilaktycznych oraz edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cel 2: zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Cel 3: zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Cel 4: zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

V. Adresaci Programu

Program skierowany jest do:

1) osób zagrożonych przemocą w rodzinie,

- 2) osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- 3) osób stosujących przemoc w rodzinie,
- 4) świadków przemocy w rodzinie,
- 5) podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- 6) społeczności lokalnej.

VI. Realizatorzy Programu

- Miejski Zespół Interdyscyplinarny w Tychach,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tychach (MOPS), w tym Ośrodek Interwencji Kryzysowej (OIK),
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Komenda Miejska Policji,
- Sąd Rejonowy w Tychach,
- Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej,
- Prokuratura Rejonowa w Tychach,
- Miejskie Centrum Oświaty (MCO),
- Placówki oświatowe, w tym Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Tychach (PPP),
- Placówki ochrony zdrowia, w tym: Megrez Sp. z o. o. Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Tychach, NZOZ MENS SANA Ośrodek Pomocy Psychologicznej Profilaktyki i Leczenia Uzależnień,
- Organizacje pozarządowe działające w obszarze przemocy,
- Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miasta Tychy,
- Wydział Gospodarki Lokalowej Urzędu Miasta Tychy,
- Inne podmioty.

VII. Obszary, kierunki i działania Programu

Obszar 1: Profilaktyka, diagnoza i edukacja społeczna

Cel 1: prowadzenie działań profilaktycznych oraz edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

I.p.	Kierunki działań	Rodzaje działań	Wskaźniki	Realizatorzy
1	Poszerzenie wiedzy ogółu społeczeństwa, w tym zainteresowanych służb na temat zjawiska przemocy w rodzinie	Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie wśród mieszkańców Tychów.	Liczba przeprowadzonych/opracowanych diagnoz	Miejski Zespół Interdyscyplinarny Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Ośrodek Interwencji Kryzysowej Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia
2	Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie; zmiana postrzegania przez społeczeństwo problemu przemocy w rodzinie	1. Prowadzenie kampanii społecznych/udział w kampaniach społecznych na terenie miasta Tychy, które: - obalają mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, usprawiedliwiające jej stosowanie, - opisują mechanizmy przemocy w rodzinie oraz jednoznacznie wskazują na ich społeczną szkodliwość i społeczno-kulturowe uwarunkowania, - promują metody wychowawcze bez użycia przemocy i informują o zakazie stosowania kar cielesnych wobec dzieci przez osoby wykonujące władzę rodzicielską oraz sprawujące opiekę lub pieczę, - promują działania służące przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w tym ochronę i pomoc dla osób dotkniętych przemocą oraz interwencję wobec osób stosujących przemoc.	Liczba kampanii społecznych	Wszyscy realizatorzy

		2. Współpraca pomiędzy miastem Tychy a kościołami lub związkami wyznaniowymi na danym terenie, w celu wprowadzenia elementów edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania poradni prowadzonych przez kościoły lub związki wyznaniowe lub do programów nauk przedmażeńskich.	Liczba podjętych inicjatyw Liczba osób, którym udzielono informacji dot. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Wszyscy realizatorzy
		3. Opracowanie/rozdysponowanie/zamieszczanie materiałów informacyjno-edukacyjnych w tym m.in. informatorów, ulotek, artykułów/informacji w prasie/internecie dotyczących przemocy, w tym o instytucjach i organizacjach działających na rzecz osób doświadczających przemocy, jak i stosujących przemoc	Liczba opracowanych materiałów Liczba przekazanych materiałów Liczba zamieszczonych informacji	Wszyscy realizatorzy
		4. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w celu wprowadzenia elementów edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach projektów prowadzonych przez organizacje pozarządowe	Liczba zrealizowanych działań Liczba osób, którym udzielono informacji dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Wszyscy realizatorzy
3	Poprawa jakości systemu działań profilaktycznych i edukacyjnych	Prowadzenie poradnictwa, w szczególności poprzez działania edukacyjne, służącego wzmocnieniu metod opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy, jak również kompetencji rodziców i opiekunów w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie oraz w stosunku do grup ryzyka, np. małoletnich w ciąży	Liczba placówek prowadzących poradnictwo w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie Liczba osób, którym udzielono porady Liczba wizyt patronażowych prowadzonych przez położne POZ	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Ośrodek Interwencji Kryzysowej Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna Miejskie Centrum Oświaty Szkoły i placówki oświatowe Organizacje pozarządowe Placówki ochrony zdrowia

Obszar 2: Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Cel 2: zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie

I.p.	Kierunki działań	Rodzaje działań	Wskaźniki	Realizatorzy
1	Rozwój infrastruktury instytucji samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz wypracowanie zasad współpracy	1. Funkcjonowanie Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego	Liczba posiedzeń zespołu interdyscyplinarnego Liczba osób objętych pomocą zespołu interdyscyplinarnego Liczba rodzin objętych pomocą zespołu interdyscyplinarnego Liczba utworzonych grup roboczych Liczba posiedzeń grup roboczych Liczba osób objętych pomocą grup roboczych Liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych	Miejski Zespół Interdyscyplinarny
		2. Rozbudowa sieci i poszerzanie oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	Zakres i rodzaj świadczonych usług Liczba osób korzystających z oferty placówek (podział na dzieci, kobiety, mężczyźni, osoby pow. 60 r.ż., osoby z niepełnosprawnościami)	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tychach – Ośrodek Interwencji Kryzysowej Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia
		3. Nawiązywanie i wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	Liczba zleczanych lub wspólnie realizowanych projektów	Wszyscy realizatorzy
2	Upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	1. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy: m.in.: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej	Liczba opracowanych i upowszechnionych materiałów informacyjnych	Wszyscy realizatorzy

		<p>2. Opracowanie i realizacja zajęć edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w szczególności w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie</p>	<p>Liczba zajęć dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie</p> <p>Liczba osób uczestniczących w zajęciach, w tym: grupowych i indywidualnych</p>	<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej- Ośrodek Interwencji Kryzysowej</p> <p>Organizacje pozarządowe</p> <p>NZOZ MENS SANA</p>
<p>3</p>	<p>Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie</p>	<p>1. Realizacja procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty</p>	<p>Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta– A” przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę</p> <p>Liczba kontynuowanych w danym roku procedur „Niebieskie Karty” wszczętych w latach poprzedzających rok sprawozdawczy</p> <p>Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A” dokumentujących kolejne zdarzenia stosowania przemocy w sprawach toczących się procedur „Niebieskie Karty”</p> <p>Liczba rodzin objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie karty”, w tym ze względu na problem przemocy psychicznej, fizycznej i seksualnej</p> <p>Liczba osób w rodzinach objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie karty”</p> <p>Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”</p> <p>Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – C”</p>	<p>Miejski Zespół Interdyscyplinarny</p>

	<p>2. Realizowanie pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego, terapii indywidualnej lub grupowej, pomocy w formie grup wsparcia lub innych grup samopomocowych</p>	<p>Liczba osób objętych pomocą (podział na dzieci, kobiety, mężczyźni, osoby pow. 60 r.ż., osoby niepełnosprawne).</p>	<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej- Ośrodek Interwencji Kryzysowej</p> <p>NZOZ MENS SANA</p> <p>Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna</p> <p>Organizacje pozarządowe</p>
	<p>3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w ośrodkach wsparcia oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej</p>	<p>Liczba miejsc w hostelu</p> <p>Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy w ośrodkach interwencji kryzysowej, w tym pomocy w formie schronienia</p>	<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej- Ośrodek Interwencji Kryzysowej</p>
	<p>4. Informowanie o działalności telefonów zaufania/informacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie</p>	<p>Liczba działań informacyjnych</p> <p>Liczba lokalnych telefonów zaufania/informacyjnych</p> <p>Czas dostępności telefonu</p> <p>Liczba rozmów i interwencji</p>	<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Ośrodek Interwencji Kryzysowej</p>
	<p>5. Wzmacnianie ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie w toku postępowania karnego poprzez przesłuchiwanie dzieci w przyjaznych pokojach przesłuchań</p>	<p>Liczba przyjaznych pokoi</p> <p>Liczba dzieci przesłuchanych</p>	<p>Sąd Rejonowy</p> <p>Komenda Miejska Policji</p>
	<p>6. Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie</p>	<p>Liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie</p> <p>Liczba dzieci umieszczonych odpowiednio: u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej</p>	<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej</p>

		7. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy przez punkty konsultacyjne	Liczba punktów konsultacyjnych Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z różnych form pomocy w punktach konsultacyjnych	Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Organizacje pozarządowe
		8. Opracowanie i realizacja programów terapeutycznych i pomocy psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej, rodzinnej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	Liczba programów Liczba grup terapeutycznych Liczba grup wsparcia Liczba osób uczestniczących w programach i formach wsparcia (podział na dzieci, kobiety, mężczyźni, osoby pow. 60 r.ż., osoby z niepełnosprawnościami) Liczba osób, które ukończyły programy/formy wsparcia	Wszyscy Realizatorzy zgodnie z kompetencjami
		9. Tworzenie warunków umożliwiających osobom dotkniętym przemocą w rodzinie otrzymanie w pierwszej kolejności lokali socjalnych	Liczba uchwał umożliwiających przyznanie lokali socjalnych w pierwszej kolejności osobom dotkniętym przemocą w rodzinie Liczba lokali socjalnych przyznanych osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w pierwszej kolejności	Wydział Gospodarki Lokalowej
4	Monitoring skuteczności działań pomocowych	Monitoring pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą	Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” z uwagi na ustanie przemocy w rodzinie Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” ze względu na brak zasadności podejmowania działań	Miejski Zespół Interdyscyplinarny Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - Ośrodek Interwencji Kryzysowej

Obszar 3: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie

Cel 3: zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

I.p.	Kierunki działań	Rodzaje działań	Wskaźniki	Realizatorzy
1	Tworzenie i rozszerzanie ofert oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, a także wypracowanie zasad współpracy	1. Ewidencjonowanie podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują działania dla osób stosujących przemoc w rodzinie, a w szczególności realizujących programy korekcyjno-edukacyjne	Corocznie aktualizowana baza teleadresowa Liczba informatorów zawierających dane teleadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych	Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia
		2. Przesyłanie informatorów zawierających aktualne bazy teleadresowe, o których mowa powyżej Prezesowi Sądu Rejonowego w Tychach, Prokuratorowi Rejonowemu w Tychach, Komendantowi Miejskiej Policji w Tychach dwa razy w roku do dnia 30 stycznia i do dnia 31 lipca	Przekazanie właściwym podmiotom aktualnego informatora w wersji elektronicznej	Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia
2	Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie	1. Oddziaływanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, w tym w ramach procedury „Niebieskie Karty”	1. Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – kart D” 2. Liczba osób objętych procedurą „Niebieskie Karty”, wskazanych jako osoby stosujące przemoc w rodzinie, 3. Liczba wszczętych postępowań przygotowawczych oraz odmów wszczęcia w sprawach związanych z przemocą w rodzinie 4. Liczba zakończonych postępowań przygotowawczych w sprawach związanych z przemocą w rodzinie poprzez sporządzenie aktu oskarżenia 5. Liczba zakończonych postępowań przygotowawczych w sprawach związanych z przemocą w rodzinie poprzez umorzenie postępowania.	Miejski Zespół Interdyscyplinarny Prokuratura Rejonowa w Tychach Komenda Miejska Policji
		2. Uniemożliwienie kontaktowania się osób stosujących przemoc w rodzinie z osobami dotkniętymi przemocą przez:	Liczba zastosowanych przez Policję nakazów natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego	Prokuratura Rejonowa w Tychach

		<p>a) wydanie wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia</p> <p>b) wydanie wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia</p> <p>c) wydanie wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia</p> <p>d) zatrzymanie osób stosujących przemoc w rodzinie</p> <p>e) stosowanie przez prokuratora oraz występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, środków zapobiegawczych, w szczególności w przedmiocie dozoru policji z zakazem kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie, a także nakazania opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazania zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, ewentualnie tymczasowego aresztowania.</p> <p>f) występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie środków karnych lub probacyjnych polegających na obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach, kontaktowania się lub zbliżania do pokrzywdzonego, nakazie opuszczania wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazania zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia</p>	<p>mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia</p> <p>Liczba zastosowanych przez Policję zakazów zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia</p> <p>Liczba zastosowanych środków zapobiegawczych przez prokuraturę</p> <p>Liczba zatrzymanych osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie</p> <p>Liczba złożonych przez prokuratora wniosków do sądu o zastosowanie środków zapobiegawczych</p> <p>Liczba podjętych przez sąd decyzji o uwzględnieniu wniosków prokuratora</p> <p>Liczba wniosków do sądu w przedmiocie zastosowania środków karnych lub probacyjnych, w tym m.in. z art. 335 par. 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego</p> <p>Liczba wniosków kuratorów sądowych o zastosowanie przez sąd środków probacyjnych na etapie postępowania wykonawczego</p> <p>Liczba orzeczeń sądowych uwzględniających ww. wnioski w postępowaniu wykonawczym</p>	<p>Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej</p> <p>Komenda Miejska Policji</p> <p>Sąd Rejonowy</p>
--	--	---	---	--

		3. Działanie i współpraca służb oraz wymiana informacji w zakresie monitoringu zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie	<p>Liczba przekazanych Policji lub kuratorom sądowym informacji przez pracowników socjalnych o ponownym stosowaniu przemocy w rodzinie przez osoby uprzednio skazane za tego rodzaju przemoc</p> <p>Liczba wniosków kuratorów sądowych do sądu o zarządzenie wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności albo o odwołanie warunkowego zwolnienia</p> <p>Liczba wniosków o nałożenie obowiązków uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych na podstawie art. 72 par. 1 pkt 6b ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny</p> <p>Liczba wniosków prokuratora do sądu o zarządzenie wykonania kary pozbawienia wolności albo o odwołanie warunkowego zwolnienia wobec skazanego za tego rodzaju przemoc, naruszającego ponownie porządek prawny w postaci stosowania przemocy w rodzinie</p>	<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej</p> <p>Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej</p> <p>Prokuratura Rejonowa w Tychach</p>
		4. Składanie wniosków o wszczęcie postępowania wobec podopiecznych podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie	Liczba wniosków	Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej
3	Realizowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie programów oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych zmierzających do zaprzestania stosowania przemocy w rodzinie	1. Opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	Liczba edycji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
		2. Monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	<p>Liczba podmiotów realizujących programy</p> <p>Liczba uczestników programów</p> <p>Liczba osób, które ukończyły programy</p>	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

		3. Badanie skuteczności programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych kierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie poprzez monitorowanie ich zachowań przez okres do 3 lat po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego	Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu programu powróciły do zachowań przemocowych w rodzinie	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
		4. Zwiększenie udziału osób skazanych przez sąd za przestępstwa w związku z przemocą w rodzinie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych przez wzrost liczby wniosków kierowanych do sądu w tym przedmiocie	Liczba wniosków prokuratora o zastosowanie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych Liczba wniosków prokuratora o zastosowanie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w toku postępowania wykonawczego Liczba wniosków kuratorów sądowych o zastosowanie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w toku postępowania wykonawczego	Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Prokuratura Rejonowa w Tychach
		5. Zapewnienie dostępu do programów korekcyjno-edukacyjnych przez całoroczną dostępność miejsc	Całoroczna dostępność uczestnictwa w programach	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
4	Realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do zmiany wzorców zachowań	1. Monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w oddziaływaniach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	Liczba podmiotów realizujących programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc w rodzinie Liczba uczestników programów (kobiety i mężczyźni) Liczba osób, które ukończyły programy	Organizacje pozarządowe NZOZ MENS SANA
		2. Badanie skuteczności programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu programu powróciły do zachowań przemocowych w rodzinie	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Organizacje pozarządowe NZOZ MENS SANA

5	Realizowanie programów wspierających dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do utrwalenia i wzmocnienia zmian zapoczątkowanych oddziaływaniami korekcyjno-edukacyjnymi lub psychologiczno-terapeutycznymi	Opracowanie i realizacja oddziaływań edukacyjnych lub/i wspierających dla osób stosujących przemoc w rodzinie, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny lub psychologiczno-terapeutyczny	Liczba realizowanych programów wspierających Liczba uczestników programów	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Organizacje pozarządowe
---	---	---	--	--

Obszar 4: Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Cel 4: zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług

l.p.	Kierunki działań	Rodzaje działań	Wskaźniki	Realizatorzy
1	Wzmacnianie oraz podnoszenie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie m.in. superwizji, coachingu, grup wsparcia 2. Organizacja szkoleń lub/i konferencji dla realizatorów Programu 	Liczba osób uczestniczących w różnych formach poradnictwa i wsparcia psychologicznego Liczba szkoleń / konferencji Liczba uczestników	Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Miejski Zespół Interdyscyplinarny Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej- Ośrodek Interwencji Kryzysowej Miejski Zespół Interdyscyplinarny Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej- Ośrodek Interwencji Kryzysowej Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia
2	Skoordynowanie działań lokalnych podmiotów realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Aktualizacja standardów postępowania w Izbie Przyjęć szpitala z osobami, wobec których stosowana jest przemoc domowa; dostosowanie warunków i przeprowadzenie szkoleń wśród personelu medycznego	Aktualizacja procedur i standardów	Megrez Sp. z o.o Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Tychach

VIII. Monitoring i sprawozdawczość

Monitoring Programu będzie obejmował działania podejmowane przez wszystkie podmioty i organizacje uczestniczące w jego realizacji. Realizatorzy Programu będą przygotowywać raporty i przekazywać je do Wydziału Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miasta Tychy, w terminie do dnia 31 stycznia za rok poprzedni, celem sporządzenia rocznego sprawozdania z realizacji Programu. Roczne sprawozdanie będzie przedkładane Miejskiemu Zespołowi Interdyscyplinarnemu w Tychach.

IX. Finansowanie Programu

Źródłem finansowania zadań zawartych w *Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022-2027* będą w szczególności środki własne gminy, w tym wpływy z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Zadania Programu mogą być również finansowane ze środków zewnętrznych, m.in. w ramach dotacji konkursowych czy programów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.

X. Informacja o tworzeniu Programu

Program został opracowany przez Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia przy współpracy Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego w Tychach oraz podmiotów działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Konsultacje społeczne dotyczące projektu „Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022-2027” odbyły się w oparciu o Uchwałę Nr 0150/XLVI/1036/10 Rady Miasta Tychy z dnia 26 sierpnia 2010 roku w sprawie: szczegółowego sposobu konsultowania z organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji oraz Uchwałę nr XXXII/617/21 Rady Miasta Tychy z dnia 28 października 2021 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami miasta Tychy.